

STORTINGET

Innst. 328 S

(2022–2023)

Innstilling til Stortinget
fra kommunal- og forvaltningskomiteen

Dokument 8:56 S (2022–2023) og Dokument 8:155 S (2022–2023)

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om utslippsfrie byggeplasser og Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplasser

Til Stortinget

Bakgrunn

Dokument 8:56 S (2022–2023)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hjemmel i lov for kommunene til å stille krav om utslippsfrie bygg- og anleggsplasser i reguleringsplaner.
2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om at alle bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Dokument 8:155 S (2022–2023)

I dokumentet fremmes følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen sørge for at det i alle offentlige anskaffelser stilles krav om utslippsfrie

bygge- og anleggsplasser, som ikke bidrar til direkte eller indirekte klimagassutslipp.

2. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 fremme forslag som sikrer at kommunene har nødvendige hjemler til å stille krav om fossilfrie og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser.»

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for forslagene.

Komiteens behandling

Komiteen har i brev av 9. desember 2022 til Kommunal- og distriktsdepartementet ved statsråd Sigbjørn Gjelsvik bedt om en vurdering av Representantforslag 56 S (2022–2023). Brevet ble videresendt til Klima- og miljødepartementet. Uttalelsen fra statsråd Espen Barth Eide følger av vedlagte brev av 6. januar 2023.

Komiteen har i brev av 15. mars 2023 til Klima- og miljødepartementet ved statsråd Espen Barth Eide bedt om en vurdering av Representantforslag 155 S (2022–2023). Uttalelsen fra statsråden følger av vedlagte brev av 27. mars 2023.

Komiteen har invitert til og mottatt skriftlige høringsinnspill.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Rune Støstad, Siri Gåsemyr Staalesen, Terje Sørvik og lederen Lene Vågslid, fra Høyre, Mudassar Kapur, Anne

Kristine Linnestad og Mari Holm Lønseth, fra Senterpartiet, Heidi Greni, Kathrine Kleveland og Kari Mette Prestrud, fra Fremskrittspartiet, Helge André Njåstad og Erlend Wiborg, fra Sosialistisk Venstreparti, Birgit Oline Kjerstad, og fra Rødt, Tobias Drevland Lund, viser til Representantforslag 56 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om utslippsfrie byggeplasser, der det fremmes forslag om lovhjemmel for kommunene til å stille krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i reguleringsplaner og om at alle bygge- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030.

Komiteen viser videre til Representantforslag 155 S (2022–2023) fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplasser, der det fremmes forslag om at det i alle offentlige anskaffelser stilles krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser som ikke bidrar til direkte eller indirekte klimagassutslipp, og om at regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 fremmer forslag som sikrer at kommunene har nødvendige hjemler til å stille krav om fossilfrie og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser.

Komiteen har mottatt skriftlige høringsinnspill.

Komiteen viser til svarbrev fra statsråden av 6. januar 2023, der det går frem at Miljødirektoratet fikk i oppdrag å utrede lovhjemler for klimakrav for bygge- og anleggsplasser. Utredningen ble mottatt 19. oktober 2022.

Komiteen viser videre til svarbrev fra statsråden av 27. mars 2023, der det går frem at statsråden allerede har bedt Miljødirektoratet lage et forslag til høringsnotat om å gi kommunene hjemmel til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser etter forurensningsloven. Der vil fordeler og ulemper komme tydelig frem. Et forslag til høringsnotat oversendes innen 9. juni 2023. Regjeringen vil deretter raskt følge opp saken.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet er skeptiske til Venstre og Sosialistisk Venstreparti sine forslag om utslippsfrie byggeplasser. Disse medlemmer mener det vil være uheldig at det blir stilt krav til kommuner gjennom lov om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser i reguleringsplasser. Disse medlemmer mener det er opp til kommunene selv å bestemme hva slags tiltak de vil gjøre. Disse medlemmer er opptatt av det ikke skal føre til økte utgifter ved valg av organisering av bygge- og anleggsplasser. Disse medlemmer er skeptiske til at det skal jobbes for å fastsette et nasjonalt mål om at alle bygge- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030. Disse medlemmer viser til at utslippsfrie anleggsmaskiner ennå er i en tidlig innovasjonsfase, og det vil være et vel-

dig dyrt tiltak for bransjen hvis slike mål realiseres. Disse medlemmer er opptatt av at bransjen skal ha forutsigbare rammer som fremmer innovasjon og utvikling. Disse medlemmer mener at fastsetting av et nasjonalt mål om at alle bygge- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030, ikke bidrar til å skape forutsigbare rammer.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt understreker at det er helt avgjørende å nå ta i bruk alle virkemidler og reguleringer som er nødvendige for å redusere utslipp. Veien inn i det grønne skiftet må inneholde konkrete handlinger, og det er behov for å legge tydelige føringer på ulike næringer slik at alle bidrar. Det er et stort potensial for å kutte utslipp på bygge- og anleggsplasser. I storbyene kan disse stå for opptil 20 pst. av byens direkte utslipp. Representantforslaget viser til et anslag på 854 000 tonn CO₂-ekvivalenter i årlige utslipp fra bygg- og anleggsbransjen. I sine skriftlige høringsinnspill skriver Bellona, Elektroforeningen og Nelfo at dette er et konservativt anslag, basert på tallmateriale fra Statistisk sentralbyrå (SSB). Uansett så viser det et stort problem som må tas hånd om hvis vi skal nå klimamålene vi har satt oss.

Disse medlemmer ser at regjeringen viser til egne ambisjoner for at Norge skal ha klimavennlige bygge- og anleggsplasser, og til at man har gitt Miljødirektoratet i oppdrag å utarbeide et kunnskapsgrunnlag om potensial og barrierer. Regjeringen vil derfor avvente dette og vurdere behovet for sterkere virkemiddelbruk når utredningen er levert.

Disse medlemmer mener at forslagene ikke står i motsetning til regjeringens plan, men at forslaget om mulig hjemmel for kommunene til å stille krav ville være ett av mange viktige virkemidler som kunne styrke arbeidet. Kommunen som aktør er viktig, og de trenger nødvendige virkemidler for å ta lokalt ansvar. Videre påpeker disse medlemmer at forslaget om å gi et tydelig mål for Miljødirektoratets arbeid vil legge nødvendige forventninger til det arbeidet som skal gjøres. Det er ikke en tilstrekkelig ambisjon å gjøre bygg- og anleggsbransjen klimavennlig, det er nødvendig å gjøre den utslippsfri.

Disse medlemmer vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om at alle bygge- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 gi kommunene hjemmel til å kunne stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser, for

eksempel gjennom en ny forskrift etter forurensningsloven.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, viser til at regjeringen allerede har bedt Miljødirektoratet lage et forslag til høringsnotat om å gi kommunene hjemmel til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser etter forurensningsloven. Flertallet mener det bør høstes erfaringer fra foreslåtte åpninger i forurensningsloven og med det stilles strengere klimakrav til byggenæringa.

Komiteens medlemmer fra Høyre merker seg at forslagsstillerne fra Sosialistisk Venstreparti påpeker at de allerede har fått flertall for å utrede klimakrav til bygg- og anleggsbransjen, og særlig i offentlige anskaffelser. Disse medlemmer mener at Stortinget bør avvende resultatet av utredningen av disse kravene før nye krav vurderes innført. Disse medlemmer viser til at det på sikt, når markedet er mer modent, kan vurderes at det stilles krav til utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, fra kommunene.

Disse medlemmer påpeker at det er viktig å holde byggekostnadene nede, da dette som oftest er med på å gjøre det dyrere å bygge boliger og næringsbygg og dermed også bidrar til høyere boligpriser.

Disse medlemmer viser til at bygg- og anleggsbransjen selv ønsker utslippsfrie bygge- og anleggsplasser på sikt, og det er en rivende utvikling på området. Disse medlemmer mener at det må utarbeides en plan for hvordan alle bygge- og anleggsplasser kan bli utslippsfrie innen 2030, og at denne planen må utarbeides i samråd med bransjen.

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlemmer fra Høyre og Rødt følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for hvordan alle bygge- og anleggsplasser kan bli utslippsfrie innen 2030, i samråd med bransjen, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at offentlige anskaffelser kan være et viktig virkemiddel for å kutte utslipp. Dette medlem viser til regjeringens budsjettavtale med Sosialistisk Venstreparti om å utrede klimakrav til bygge- og anleggsplasser i offentlige anbud i 2022, og registrerer at dette arbeidet er forsinket. Dette medlem mener derfor det er viktig å sikre fortgang i innføringen av slike klimakrav for at vi skal nå klimamålene vi har satt oss.

Dette medlem fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det i alle offentlige anskaffelser stilles krav om utslippsfrie bygge-

og anleggsplasser, som ikke bidrar til direkte eller indirekte klimagassutslipp.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Høyre og Rødt:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for hvordan alle bygge- og anleggsplasser kan bli utslippsfrie innen 2030, i samråd med bransjen, og komme tilbake til Stortinget på egnet måte.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti og Rødt:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om at alle bygge- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 gi kommunene hjemmel til å kunne stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser, for eksempel gjennom en ny forskrift etter forurensningsloven.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at det i alle offentlige anskaffelser stilles krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, som ikke bidrar til direkte eller indirekte klimagassutslipp.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av medlemmene i komiteen fra Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet og Fremskrittspartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til representantforslagene og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Dokument 8:56 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo om utslippsfrie byggeplasser – vedtas ikke.

II

Dokument 8:155 S (2022–2023) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og

Lars Haltbrekken om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplasser – vedtas ikke.

Oslo, i kommunal- og forvaltningskomiteen, den 2. mai 2023

Lene Vågslid

leder

Siri Gåsemyr Staalesen

ordfører

**DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT**

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen
Stortinget
0026 OSLO

Deres ref

Vår ref
22/4436-

Dato
6. januar 2023

Representantforslag 56 S (2022 – 2023) om utslippsfrie byggeplasser

Jeg viser til brev fra kommunal- og forvaltningskomiteen av 9. desember 2022 vedlagt representantforslag 56 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Ola Elvestuen, André N. Skjelstad og Alfred Jens Bjørlo. Representantforslaget omfatter to forslag om utslippsfrie byggeplasser.

- 1. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag til hjemmel i lov for kommunene til å stille krav om utslippsfrie bygg- og anleggsplasser i reguleringsplaner.*

Denne regjeringen har høye ambisjoner for klimapolitikken, og vi jobber videre med å forsterke og videreutvikle omstillingen av den norske økonomien for at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Vi varslet i regjeringens klimastatus og -plan at det er satt i gang flere prosesser for å redusere utslippene fra bygg- og anleggsektoren.

I samråd med Kommunal- og distriktsministeren gav jeg 19. mai 2022 Miljødirektoratet et oppdrag om å utrede lovhjemmel for klimakrav til bygge- og anleggsplasser. Vi mottok utredningen 19. oktober 2022, og dette er til behandling i våre departementer.

Representantene har et konkret forslag til løsning når de konkluderer med reguleringsplan som virkemiddel. Det er ikke gitt at dette er det beste for å oppnå ønsket resultat. Planer etter plan- og bygningsloven har til formål å styre den fremtidige arealdisponeringen i et område, og innebærer at det blir tatt stilling til hvilken type tiltak og virksomhet som lovlig kan etableres f.eks. på en tomt, og eventuelt hva arealet ikke kan brukes til. De rettslige begrensningene skjer gjennom angivelse av arealformål og krav i tilhørende planbestemmelser. Byggefase er bare en midlertidig aktivitet, og plan- og bygningsloven

stiller i utgangspunktet bare krav til sluttproduktet (byggetiltaket/den varige bruken av arealet). Det er derfor ikke i tråd med plan- og bygningslovens system å gi hjemmel til å regulere utslipp fra bygge- og anleggsplasser i reguleringsplaner. Det er blant annet på bakgrunn av dette Miljødirektoratet i sin utredning peker på forurensningsloven som et naturlig hjemmelsgrunnlag for å gi kommunene mulighet til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser i sin kommune.

Videre er utslipp fra bygge- og anleggsplasser allerede regulert i forurensningsloven. Dette er næringen kjent med. En eventuell hjemmel for kommunene til å kunne stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser kan gjennomføres som en ny forskrift etter forurensningsloven. Det krever ikke lovendring. En slik forskrift kan delegere kompetanse til kommunene til å vedta en lokal forskrift med utslippskrav. En lokal forskrift kan gjelde hele eller deler av kommunen. Den må også åpne for unntak fra klimakrav.

Regjeringen arbeider allerede med å utrede saken, og vi har fått en rapport fra Miljødirektoratet som peker i retning av forurensningsloven. Jeg mener det er gode grunner til å gi kommunene muligheten til å stille klimakrav til byggeplasser, men at det er uhensiktsmessig at representantforslaget forhåndskonkluderer om hvilken lov en hjemmel skal ligge i, særlig i lys av at forslaget går i en annen retning enn den Miljødirektoratets utredning peker i.

- 2. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et forslag om at alle bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030.*

Et eventuelt påbud om at alle bygg- og anleggsplasser skal være utslippsfrie innen 2030 kan ikke vedtas uten at det er foretatt en fullstendig utredning i tråd med kravene i utredningsinstruksen. Vi vet at markedet for nullutslippsmaskiner på bygge- og anleggsplasser fortsatt er umodent, særlig for større maskiner. De siste årene har vi i midlertidig sett en rask utvikling. Det er nå flere tilgjengelige utslippsfrie anleggsmaskiner, særlig små maskiner, og aktører i bygg- og anleggsbransjen forventer tilgang på et bredt spekter av utslippsfrie anleggsmaskiner frem mot 2030.

Jeg har en ambisjon om at Norge skal ha klimavennlige bygge- og anleggsplasser. Derfor har jeg gitt et oppdrag til Miljødirektoratet om å lage et kunnskapsgrunnlag om potensialet og barrierer for å redusere utslippene fra bygg- og anleggsplasser. Regjeringen vil vurdere behovet for forsterket virkemiddelbruk når denne utredningen er levert.

Med hilsen

Espen Barth Eide

DET KONGELIGE
KLIMA- OG MILJØDEPARTEMENT

Statsråden

Kommunal- og forvaltningskomiteen Stortinget

0026 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

23/1043-

27. mars 2023

Dokument 8:155 S (2022-2023) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplasser

Jeg viser til brev fra Kommunal- og forvaltningskomiteen av 15. mars 2023 vedlagt representantforslag 8:115 S (2022-2023) fra stortingsrepresentantene Mona Fagerås og Lars Haltbrekken om å kutte utslipp fra bygge- og anleggsplasser. Representantforslaget inneholder to forslag:

- 1. Stortinget ber regjeringen sørge for at det i alle offentlige anskaffelser stilles krav om utslippsfrie bygge- og anleggsplasser, som ikke bidrar til direkte eller indirekte klimagassutslipp.*

Jeg viser til anmodningsvedtak 35.10, vedtatt ved behandlingen av innstillingen fra finanskomiteen for 2022 og forslaget til statsbudsjett for 2022, jf Innst. 2 S (2021-2022).

«Stortinget ber regjeringen utrede forslag om krav om nullutslipp og fossilfrie bygge- og anleggsplasser i offentlige anbud i løpet av 2022.»

Som en del av oppfølgingen av dette vedtaket har jeg gitt et oppdrag til Miljødirektoratet om å lage et kunnskapsgrunnlag om potensialet og barrierer for å redusere utslippene fra bygg- og anleggsplasser. Regjeringen vil vurdere behovet for forsterket virkemiddelbruk og eventuelt hvordan det er hensiktsmessig å bruke offentlige anskaffelser når denne utredningen er levert. Regjeringen vil rapportere på dette anmodningsvedtaket til Stortinget på vanlig måte.

2. Stortinget ber regjeringen senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2024 fremme forslag som sikrer at kommunene har nødvendige hjemler til å stille krav om fossilfrie og utslippsfrie bygge- og anleggsplasser.

Det er særlig i byområder at bygge- og anleggsaktivitet kan bidra til økt støy, luftforurensning i tillegg til utslipp av klimagasser. Jeg mener det er gode grunner til å gi kommunene muligheten til å stille klimakrav til byggeplasser som representantene foreslår, og minner om at vi varslet i regjeringens klimastatus og -plan at det er satt i gang flere prosesser for å redusere utslippene fra bygg- og anleggssektoren.

En av disse prosessene er knyttet til kommunens handlingsrom i lovverket. Som kjent gav Kommunal- og distriktsministeren og jeg i samråd et oppdrag til Miljødirektoratet om å utrede lovhjemmel for klimakrav til bygge- og anleggsplasser. Vi mottok utredningen 19. oktober 2022, og den peker på forurensningsloven som et naturlig og egnet hjemmelsgrunnlag for å gi kommunene mulighet til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser i sin kommune. Basert på utredningen har regjeringen besluttet å gå videre med saken. Jeg har allerede bedt Miljødirektoratet lage et forslag til høringsnotat om å gi kommunene hjemmel til å stille klimakrav til bygge- og anleggsplasser etter forurensningsloven. Der vil fordeler og ulemper komme tydelig frem. Et forslag til høringsnotat oversendes innen 9. juni 2023. Regjeringen vil deretter raskt følge opp saken.

Med hilsen

Espen Barth Eide